

У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 2. МАРТА 1886.

ГОДИНА XI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 36.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МАРИЈА МАЛИБРАН.

Чувени писац француски, Е Легуве, написао је књигу „Soixante ans de souvenirs“ (шестдесет година успомена).

Ко год чита те прекрасне успомене, пуне младићке ватре, не може веровати, да их је написао старац од осамдесет година.

Поред големога историјског значаја тих мемоара, они су занимљиви и као уметнички производ.

То ишље збирка материјала за касније повеснничаре. То је из историјских слика, које износе пред нас особе у њиховој правој величини, са свима њиховим врлинама и мањнама.

Па како су тек занимљиве те особе!

Многе од њих „оставиле су трага у песку времена“, што је рекао Лонгфело, а ко га није оставио — тај под пером легувеовим ускршава собом и оно доба, кад је живео.

Легуве је необично много видео.

Са свима знаменитим особама овога века био је он у ближим одношајима.

Сликајући њих, он не приповеда само занимљиве ствари него просто ствара уметничке типове.

Прочитајте, на пример, одељак у његовим мемоарима под насловом „Марија Малибран.“ Ви не ћете наћи никде ни у којој у књижевности тако савршен, психолошки истинит тип жене уметница, као што ћете наћи у том маленом одељку.

Та слабујава жена, природе веома осетљиве и јаке, с големом јачином воље, живела је само уметношћу и за уметност.

Она је на позорници толико улазила у своју улогу, да се са свим заборављала.

Један пут је беше спонао толики страх у последњој сцени „Отела“, да је хтела побећи с позориште. Кад је достиже сирови Црнац (а њега је играо други велики глумац Гарсија, њезин отац), она се поче бранити. Кад је он шчепа за гушу — она га уједе за прст тако жестоко, да је морао зајаукнути од бола.

За њу пробе нису много важиле. Она никад није могла у напред регулисати своје кретање нити је знала, шта ће чинити у одсудном тренутку. Међу тим нема за цело више глумице, која је тако много радила око развитка свога дара као што је то чинила Малибран, и која би се тако мало уздала у своју снагу — као што се уздала она. Она се на позорници са свим преображавала, и играла је тако страсно — да је самом својом појавом електризовала публику.

И поред свега тога Малибран не беше ни најмање завидљива нити хвалисава.

Њен стан био је вазда пун људи, који су је поштовали; међу њима беху Ламартин, Виктор Иго, Алфред Мисе, птд. Она је разговарала с њима о свачему: о књижевности, коју је страсно волела, о ситницама, о политици; али никако није трпела, да јој се чине комплименти.

Један пут ће заподенути неко разговор о чувеној уметници Сонтаговој. „Ах, да је у мене њезин глас!“ — рећи ће Малибран. — „Њезин је глас, истина, леп, али она нема душу!“ — приметиће неко. — „Нема душу!“ — повика Малибран чисто срдито. „Боље реците, нема несреће. Она је сувише сретна, а у том

је њезина несрећа.... Нека њу само снађе каква већа невоља, па ћете онда чути ка-ко ће зазвучати тај глас, који ви тако пре-зорно називате лепим.“ — После годину дана Сонтагову збиља постигне та „већа невоља,“ и кад је први пут за тим изашла на позорницу у трагичној улози до-не Ане — њезин је тријумф број колоса-лан. „Ето видите, не рекох ли вам!“ — кликнула је Малибран.

Да могу, навео бих вам овде читаве прекрасне листове, на којима Легуве при-поведа о уметничкој борби између ове ве-лике уметнице и знаменитога пијанисте Талберга.

Борба се свршила тиме, да је Мали-брран, потресена електричним таласима тоно-ва с клавира испод прстију свирача уметни-ка, грозничаво заплакала. Њу су одмах укло-нили у другу собу. (То је било у салону неког њиховог познаника) Али после неко-лико минута дође опет Малибран; главу

беше поносито дигла, а очи су јој грозни-чаво севале. „Хајдете, пратите ме!“ — вик-ну она и на ново се отпоче чудновати „мег-дан“. Она је отпевала четири песме једну за другом, са све већим жаром и заносом, док на последку побледи и талбергово лице и облише га сузе, као год и њу пре неколи-ко минута. „Никад нисам могао веровати“ — вели Легуве — „да уметност има толику моћ, колико видех у то двоје великих умет-ника, који до јуче беху непознати једно другом, а који су се на један мах показа-зали једно другоме, борили се, електрисали једно другога и узајамно занесени подигли се на толике висине уметности, до којих се можда није ни један од њих до сад уздигао. . . .“

Ова знаменита жена умрла је скоро на позорници (иза кулиса), уз одушевљено клицање и пљескање публике, после свр-шенога концерта.

ЛИСТИЈИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(На доброворну цел. Шаљива игра у 3 чина, написао Милан Савић. Први пут приказана у Новоме Саду 20. фебруара о. г.)

Једва једанпут и са наше позорнице из-ворна шаљива игра као новитет! Сви смо се зарадовали, па и ја.

Ал' радост не беше дуга века. Кад сам се враћао с представе, обузеше ме неке крупне ми-сли. Све хоћу да се запитам: како да судим о комаду и успеху његову; коме да се замерим, писцу или публици? Провала беше велика: учни ми се криво и од њега и од ње, само у први мах не могох се решити, кога више да осудим.

Кад сам боље промислио, учинило ми се, да сам на чисто. Рекао бих, да је кривице и с једне и с друге стране, и то готово подједнако. Писац као да је погрешио, што је онако неуми-вен и аљкав пред публику изашао, . . . а она опет као да није морала узети улогу осетљиве dame, те скрти очи и од онога, што доиста вреди. Ипак је било момената, да и поред деран-жиране спољашњости загледа у чистину душе пишчеве!

Ја не ћу тако од ока и преко рамена! Ја

ћу својим старим путем, и ако сам уверен, да тим не ћу угодити ни писцу ни публики. Пого-дим ли истину, биће ми милија, но ма како признање.

На првом кораку сусретамо предмет самога дела. То је некако основна тачка, и ју ваља проценити.

Предмет је обичан, ал' на необичној шта-фажи. Женска задруга приређује представу у корист сирочади. Цел је племенита и лепа, сре-ство је згодно, па се стекло и старо и младо, да око тога прионе.

Наравно, да ни ту није она узвишене цел једини и главни мотор. У свету је увек људи свакојаке врсте. Има их свугде и таких, који хоће сваком приликом да се сете својих личних интереса. И дилетанска представа је така згода, па би ли ти људи могли то пропустити? У друштву је нестрпених матера са својим удавачама; ту је лепа прилика познанству и зближењу с младим људима, а од тога је до женидбе и удаје само један корак. . .

Па и тај корак је у полу лакши. Представа је згодна за истицање и интригу, па коме је до тога, и коме подноси, ето му је. И допста ма-

тере се сплеткама јагме за зетове, кћери им се истичу и препрру о првенство, и тиме дође до сукоба. Само две младе, красне девојице нису у томе колу; не знају те мутне изворе; не осврћу се на своје личне интересе, него раде како им њихово чисто, непокварено срце заповеда. Не истичу се, не хвале се, не јагме се, не захватају у ону просту борбу, не прелазе границе девојачке скромности, па баш тиме победе. Оне се удају по жељи срца свога, а напори и интриге нестремених намигуша и њихових матера остају без успеха.

Из овог кратког нацрта види се, да је пишев предмет згодно изабран и достојан драмске обраде. Већ у зачетку своме има све услове за живот као драмски организам ма које врсте. Прођимо му нарав, па ћемо видети да је тако.

Прво је природност, т. ј. верност и истина, и понапре нам ваља запитати, да ли је писац имао право, што је и у наше друштво уплео таке људе, који и у најсветије цели уносе своје личне интересе и недостојне намере? Имали и у нас примера, да ће мати и кћи у тако свечаним тренуцима, а тако иским начином поћи у борбу за свој интерес? Имали и у нас жене, које ће у атар своје кћери интригирати против туђе, и имали и у нас девојака, које не ће презрети ни подло срество, да се само над другима узвисе?

На то питање може се са свим позитивно одговорити. Тога је свугде; тога је и у нас, и тога ће увек бити. Метимо руку на срце, па се запитајмо, идемо ли сви ми увек само за то у цркву, да се богу молимо, или има томе по где-када и других, често и веома искних мотива?.... Нека ми ко протумачи, за што се баш балови приређују, кад ваља покупити новаца за сиромашне ћаке, за погорељце, рађенике, и т. д.?.. Идемо ли баш сви ми на изборе чистим срцем, или носимо уза се по где-када и неку количину себичних мисли?... Питајмо се, за што нам она узвишена цел није једини мотор, који нас креће на дело, и за што у много и много прилика мора бити и неког нашег — ма и најмањег — личног интереса, који нас на то пусира? А кад то признамо код нас свију, онда морамо још пре признати, да има и иских људи од нас, који ће и даље ићи — да дакле и међу нашим матерама и међу нашим кћерима може бити и таких, које ће баш таке прилике вребати, да их за своје цели употребе. По томе ти створови и неу фикције него живи типови из човечанства, па баш и из наше средине.

Друго је питање, ваља ли ту погрешку и у нас озбиљно схватити, и треба ли се против ње борити, — а то ће у нашој прилици толико рећи: је ли та погрешка од таког замашаја, да

је ваља изнети пред јавни форум, да је он осуди.

И на то се питање мора позитивно одговорити. Све врлине и погрешке људске, које потичу из нутарње природе човечје, ваља да су предмет озбиљног посматрања. Осим школе, цркве, закона и других установа бави се тиме и литература и вештина, па једно диже, а друго жигоше и тиме човечанству помаже. Што умакне школи, цркви и закону, то дође пред јаван форум, и ту ће свога судију.

Тако је и с овим предметом. Човек себичан и лабавих назора већ је сам за себе прекора достојан, а где та његова погрешка захвата и око себе, где се колидира са честитим смеровима и најбитнијим интересима било једнога човека или целога друштва — ту је он сваке осуде достојан. Која жена у свакој прилици рачуна, па се у томе и иских срестава послужи, та је увек крива и заслужује казан. Где је не може дохватити закон, нека је дохвати јаван судија, нека је изобличи и жигоше као пример другима.

И ако не спада управо овамо, сетих се овом приликом некога преговора Савићевом делу, који показује малицију. Публика и приказ заборавили дело, па вичу писцу: „Врачу, исцели се сам... ти нам не можеш бити судија!“...

(Наставиће се.)

(Недељни ред позоришних представа). У уторак 4. марта: „Марија Стјуартова.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео С. Д. К. — У четвртак 6. марта први пут: „Добре воље“. Шаљива игра у 4 чина, написао Милан Савић. — У суботу 8. марта: „Марки Вилмер“. Позоришна игра у 4 чина, од Ж. Санда. С француског. — У недељу 9. марта: „Сабља Краљевића Марка“. Аллегорија у 2 раздела, од Јована Борђевића и А. Хацића, музика од Д. Јенка

С И Т Н И Ц Е.

(Шаљива варалица.) Између многих „чудотворних“ лекова, помада и водица, што се често оглашују по новинама, огласи некакав шаљивчина: како је пронашао и продаје само за једну форинту „Сигуран лек од ружних снова“. Наравно да се одмах нашло дosta лакоумних људи, који послаше паре и заискаше тај нови лек. Шаљивчина је метнуо новце у цеп, а својим муштеријама одговорио је кратким писамцетом у две речи: „Немојте спавати!“

(Во.) Неком сељаку отме се во. Неки фни младић, бегајући испред вола, улети у помодну радњу и викну: „Ево, вола!“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

40. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 2. МАРТА 1886.

С новом поделом улога:

ВАМПИР И ЧИЗМАР.

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ПО Ј. СИГЕТИЈУ ПРЕРАДИО Ј. ТОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Спахија	Милојевић.
Доктор	Бурђевић.
Мајстор Ђира	Миљковић.
Перса, жена му	Ј. Добриновићка.
Анка, кћи му	Д. Бандобранска.
Миша, чизмарски шегрт	Добриновић.
Ставра, трговац	Банић.
Влајко, тутор мишин	Васиљевић.
Бирој	Лазић.
Први { сељак	Петровић.
Други { жена	Димитријевић.
Прва { жена	С. Миљковићева.
Друга { жена	Д. Николићева.
Шпицер	Марковић.
Шандур	Кестерчанек.

Први и други чин збива се у кући мајстор-Ђириној; трећи чин у спахинском двору: почетак у чељадској, а свршетак у спахинској соби. — Збива се у српском селу близу Новога Сада.

У уторак 4. марта: „МАРИЈА СТЈУАРТОВА.“ Жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео С. Д. К.

Улазнице се могу добити у писарници позоришној од 9—12 пре подне и од 3—5 после подне, а у вече на каси.

Ко од наших поштованих претплатника жељи своја места и за ову представу задржати, нека се изволни тога ради пријавити у писарници позор. најдуже до 11 са хата пре подне.

ПОЧЕТАК У $7\frac{1}{2}$ А СВРШЕТАК У $10\frac{1}{4}$ САХАТА.